

år 14 nr 4

Julen-86

LARY

laryngernas tidning

OBS ! SISTA MANUSDAG för VÅRNUMRET är 20 februari.

INSIDORNA

- 6 Riksrond, Lund
- 10 Riksrond, Göteborg
- 12 Red:s spalt
- 14 Kanslispalten
- 16 Studieplanerings-konferens
- 19 Saker på gång...
- 20 Medlemmarnas Jul-hälsningar
- 23 Sommarminne
- 24 Lite lattjo
- 25 Film om konsulentens vardag
- 26 Linköpings-föreningen på Fredensborg
- 28 Stockholms larynger till sjöss
- 32 Resa med talkurs
- 35 Stockholmsbilder
- 38 Vi som är HCK
- 39 Funktionärsförteckning

LARY, årgång 14, nr 4.

Ansvarig utgivare och redaktör: Rolf Fischer.
Mönjestigen 23, 141 31 Huddinge. Tel. 08 - 711 22 03

Utgiven av:

RIKSFÖRBUNDET FÖR LARYNGEKTOMERADE
"LARYNGFÖRBUNDET"

Tryckt hos Jörgen Reklam AB, Hägersten

FRÅN STYRELSEN

*Styrelsens stadgeenliga höstmöte
hölls i Lund 10 oktober.*

Styrelsen beslöt välja mötesordförande och sekreterare från HCK i Malmö-bus län: Lars Gustavsson och Olga Svensson, för att de ordinarie funktionärerna skulle avlastas sina administrativa uppgifter och bättre kunna ägna sig åt mötets sakfrågor. På bilden ser vi också vår kanslichef Elise Lindqvist lämna en rapport.

UR PROTOKOLLET HÄMTAR VI FÖLJANDE NYHETER

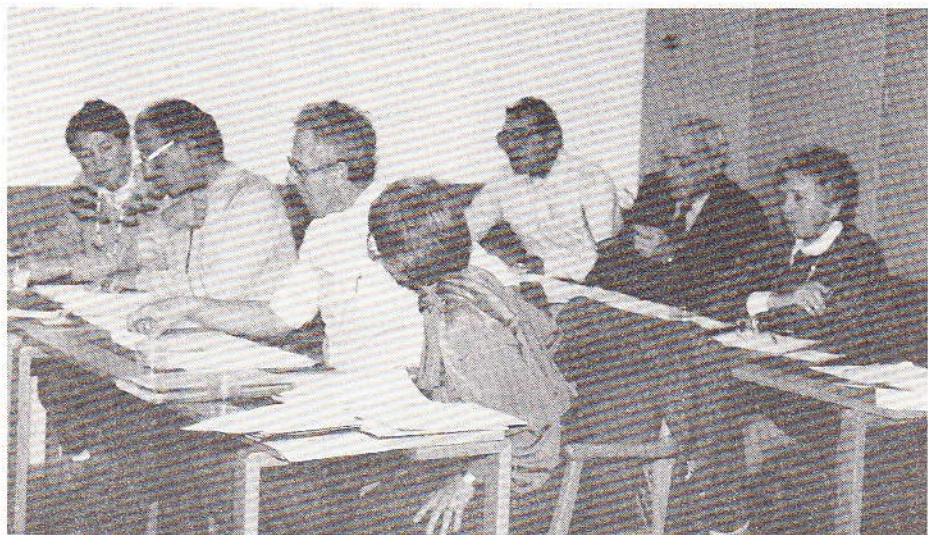
- Nordisk kongress 1987 kommer att hållas 12–14 juni på Prince Philip Hotel i Kungens Kurva, en av Stockholms södra förorter.
- Genom tolktjänstutredningen har två förslag kommit:
  - 1) Tvåårigt försök med konsulenttjänst i Uppsala.
  - 2) Söka 230.000 kr för framställande av en videofilm om konsulentens arbete.Styrelsen beslöt tillstyrka båda förslagen.
- Statens Handikappråd bekostar en undersökning av hur många larynger det finns i Sverige.
- RLEs representant i HCKs styrelse är Bertil Lindström. Förste suppleant Elof Bystedt. Andre suppl. Siv Baglien.
- Styrelsen beslöt att RLE avsäger sig "all vidare hantering" av de vita stomaskydd som brukar utannonseras här i LARY. Man ansåg att detta i fortsättningen skall skötas helt av Laryngfonden.
- RLEs medlemsregister läggs på dataprogram. Förändringar skall meddelas till kansliet.
- Styrelsens arbetsutskott kommer att fortsätta sin "riksrond" även under 1987 och kommer att besöka lokalföreningarna enligt följande kalendarium.
  - 20 jan Västerås
  - 17 febr Stockholm
  - 28 april Växjö
  - 8 sept Halmstad
  - 27 okt Uppsala
- Styrelsemöten 1987:
  - 16–17 mars i Stockholm
  - 24 nov i Gävle
- Vårt handikappolitiska program skall vara remissbehandlat av lokalföreningarna och klart att fastställas av riksmötet 1988.
- Gemensamma stadgar för förbunden inom medicingruppen skall utformas av en kommitté. Bertil Lindström, Elof Bystedt och Siv Baglien representerar RLE.
- Arbetsutskottet utformar blanketter för föreningarnas ansökningar om bidrag. En för ansökan hos förbundet och en annan för ansökan hos Laryngfonden.

- Styrelsen beslöt att RLE ersätter förlorad arbetsinkomst i samband med beordrade möten och sammankomster, då inkomstbortfallet kan verifieras.
- Från planeringen av vår studieverksamhet för 87-88 noteras: "Kurs i fördjupad kunskap om laryngektomi" "Flerhandikappkonferens" gemensamt med hjärt- och lungsjukas organisation.
- Med anledning av ABFs 75-årsjubileum kommer olika publika evenemang att äga rum både centralt och lokalt.
- Ett hälsokort att förvaras i plånboken och tillhörande "signalmarke" att fästa utanpå kläderna finns numera att köpa på apoteken. Kortet och märket kan användas av alla sjuka och handikappade som behöver tas om hand på ett särskilt sätt om de t.ex. hittas medvetslösa. RLE har ansökt om bidrag från Cancerfonden till inköp av erforderligt antal märken.
- Styrelsen har beslutat att RLE skall följa de statliga normerna vid utbetalande av traktamente och reseersättning.

VI SOM TALAR
UTAN STÄMBAND

Siv Baglien, Disa Gustavsson, Ann-Britt Eriksson, Eric Hermansson, Harry Olsson och Gösta Jorbede följer med i förhandlingarna . . .

Ytterligare en bild från styrelsemötet. Här ser det ut som att Bertil Lindström, förbundsordföranden, håller låda. Fr.v: Anna-Greta Sköld Bertil Lindström, Rikard Pedersen, Elise Lindqvist, Bertil Andersson samt Sven och Mayne Eriksson.

RIKSROND MED AU

BESÖKET I LUND
9-10 okt -86

På AUs riksrond gästade vi nu Lund-föreningen. Avsikten med våra resor till lokalföreningarna är att visa upp oss och att bli bekanta med så många som möjligt, samt att få veta deras problem.

Vi i AU är ordförande Bertil Lindström, andre ordförande tillika AUs ordf. Eric Hermansson, förbundssekr. Elof Bystedt samt vår kanslichef tillika förbundets studieorganisatör Elise Lindqvist.

Torsten Boo som är ordf. i Lund-föreningen hade mobiliserat sina styrkor till ett ansenligt antal, som verkade förväntansfulla inför vad som komma skulle. Medlemsmötet besöktes av lektor Bibi Fex, som

Bibi Fex, lektor och logoped, ses till höger på bilden. Hon talade om utbildningen av logopeders avseende laryngektomerades speciella problem. Från vänster på podiet ser vi också Elise Lindqvist samt Nils Persson och Torsten Boo (sekreterare resp. ordförande i Lundaföreningen).

talade om utbildningen av logopeders avseende laryngektomerades speciella problem.

Cheflogoped Kerstin Becker med ett antal logopedelever deltog med stort intresse, framför allt när vi informerade om texttelefonens möjligheter att bryta isoleringen efter operationen.

Och det nya Stom-Vent som nu introduceras över hela landet.

En logoped redogjorde för deras arbete och för de följderna som sannolikt uppstår vid den nya metoden att stråla så hårt, som det görs numera vilket gör att det bland annat blir svårare att lära sig tala.

En logoped från Malmö-förvaltningen har stött på patrull när det gäller Stom-Vent trots att läkare ordinerat och skrivit ut Stom-Vent. Det är beklagligt att så är fallet när det äntligen har kommit en mycket bra produkt som skall ersätta näsans funktion för oss laryngektomerade.

Motiveringen sägs vara att Stom-Vent inte finns på hjälpmedelslistan vilket är sant, men eftersom det tar flera år att få in det på listan, så vet vi att med lite god vilja kan man lösa problemet på annat sätt. Vi har också högsta prioritet på att få in Stom-Vent på hjälpmedelslistan.

Andra dagen hölls styrelsemöte som omfattade 24 punkter på dagordningen (se sammanfattning på annan plats). Mötet var mycket givande. Sammanfattningsvis kan sägas att avresan från Stockholm kl 05.30 den 9/10 till och med hemresan som avslutades den 10/10 kl. 23.45 omfattade två jobbiga men mycket intressanta och givande dygn framför allt för förbundet genom de beslut som togs.

Med ett tack för en trevlig samvaro till Lund-föreningen och styrelsen avslutar jag min artikel.

Elof Bystedt

Cheflogoped Kjerstin Becker och tre logopedelever: Eva Wallin, Anna Clara Nordqvist och Christina Helltoft, vilka med stort intresse deltog i aktiviteter.

Bilder från Medlemsmötet

Från vänster: Malte Nilsson, Bo Hansson, Edit Hansson, Birgit Nilsson, Britt Persson, Otto Josefsson, Nils Lindström.

1)Allan Svensson 2)Bertha Lindström 3)Gunilla Åkesson 4)Rikard Pedersen 5)Gustav Jönsson Båät 6)Eric Hermansson 7)Gull Britt Mårtensson 8)Hjalmar Nilsson 9)Anna-Clara Nordqvist 10)Olle Bragwad 11)Eva Wallin 12)Holger Pelch 13)Bertil Lindström 14)Christina Helltoft 15)Kurt Hagblom.

RIKSROND MED AU

Som nummer tre på vår riksround besökte AU Göteborgs-föreningen, där en gång förbundets vagga stod.

Vid ankomsten serverades kaffe i föreningens lokal, som är en lägenhet om ett rum och kök av äldre årgång mycket trevligt inredd med bland annat foton ur RLEs historia.

Ett 40-tal medlemmar var närvarande vid den gemensamma lunchen som föreningen hade ordnat. Vid det anslutande medlemsmötet diskuterade vi ingående tekniska hjälpmedel som texttelefon

och Stom-Vent. En del nya synpunkter på båda dessa hjälpmedel framkom och Göteborgs-föreningen lovade att ta nya tag när det gäller både texttelefon och Stom-Vent.

En allt för kort tid stod till vårt förfogande, men besöket var mycket lärorikt och givande för oss. Vi hoppas på att vi får göra ett nytt besök i Göteborg.

Med ett hjärtligt tack för gästfriheten och på återseende.

Hälsningar
Elof Bystedt

I samband med medlemsmötet bjöds på lunch. Här ser vi några av deltagarna. Fr.v: Gösta och Anna-Lisa Kollberg, Agnes Nilsson, Karin Alexandersson, Margit och Rune Svensson.

Flera lunchgäster

Fr.v: Gösta Jorbede, Harry Olsson, Birgit Risberg, Sigrid och Harald Ryfors, Pentti Ahola, Maj-Britt Lundgren.

Fr.v. Åke Sterner, Samuel Goldberg, Helge Hansson, Rune Ramsvik, Märta och Erik Wiktorsson, Stig Jonsson, Maj-Britt Sterner.

I ARKEN

Noaks hustru: Tänk va tiden går, snart fyller jag 400 år.
Noak: Men man kan då inte tro att du är en dag över 300!
          gumman lilla!

Redaktör's spalt

SÄLLAN ÄR MAN RIKTIGT NÖJD...

Att göra en sånär liten tidskrift kan vara rätt så trevligt om man har ork och fallenhet för det. Ja, det vill säga, att en del andra förutsättningar måste förstås också uppfyllas för att jobbet ska ge ett, användbart resultat. En viktig sådan är att man har en någorlunda ändamålsenlig utrustning. En annan är, att det finns ett utrymme att vara i, som har erforderliga arbetsytor att breda ut sej på.

Både utrustnings- och utrymmesbehovet har till min stora glädje på den allra senaste tiden tillnärmelsevis tillgodosetts av förbundet.

Tack snälla AU! Risken är bara att man kan börja känna sej uppskattad, vilket är en känsla som föreningslivet så sällan bjussar på, att man inte vet vilka konsekvenser det kan få.

Nåväl skämt åsido. Min förhoppning är givetvis att läsarna ska få del av investeringarna, i form av en bättre tidning med ett trevligare utseende samt flera och bättre bilder.

Men aldrig bör man vara riktigt nöjd!

En länge närd, och till leda och resignation upprepad, önskan är att

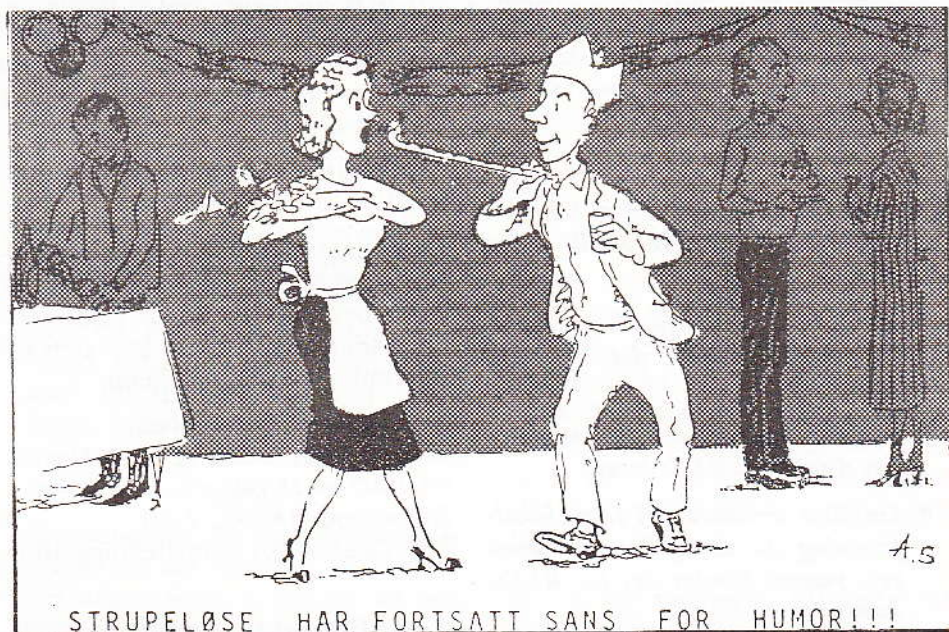
inflödet av material från lokal-föreningarna skulle öka något. Om jag åtminstone kunde få deras protokoll och verksamhetsberättelser, skulle jag ta små glädjeskutt. För det går faktiskt att koka soppa på en spik om inget annat bjuds. Här måste i sanningens namn nämnas att Linköpings-föreningen är ett undantag som får i stort sett godkänt betyg.

Jag ska nu göra ett sista? allvarligt försök att få slut på den här manuskriptkan. Sålunda föreslår jag härmed styrelsen: att vid nästa möte anmoda föreningsrepresentanterna att

före ett givet datum skaffa fram namn på en ansvarig "lokalreporter" från varje förening. Dessa skall sedan ges tillfälle att gå en "kurs för byjournalister" som förbundet förhoppningsvis kommer att anordna under 1987. Kursen avses ge kunskap om hur man skriver ett referat, gör en intervju och hur man tar ett foto. För att som exempel nämna några saker vilka är bra att känna till i det här avseendet.

Med förhoppning om ett bättre manusinflöde och en bättre LARY 1987 vill jag önska alla läsare en God Jul och ett läsvärt Gott Nytt År!

Rolf

STRUPELØSE HAR FORTSATT SANS FOR HUMOR!!!

Signaturen A.S hör tydligen hemma i något av våra grannländer. Tyvärr vet jag inte vilket. Vet någon av läsarna?

KANSLI

spalten

BRA ATT KOMMA IHÅG...

MEDLEMSREGISTER

Förbundet har nu anlitat en datafirma som ombesörjer att registret hålls aktuellt, och som sänder över adresserna till den firma som sköter utsändningen av LARY.

Jag vill här uppmana alla så snart en adressändring sker meddela detta omgående!

- *Du som är ansluten till en lokal-förening anmäler det till din förening.*
- *Andra prenumeranter anmäler det direkt till RLEs kansli:*
- *Du som är ansvarig i resp. lokal-förening då det gäller medlemsreg. snarast sänder det till RLE:s kansli.*

Det vore fint om vi alla hjälptes åt att hålla ett aktuellt medlemsreg.

KURSER

Ett nytt studiematerial är framställt för att användas på lokal och regional nivå. Text och idé: Lars Gustavsson, ombudsman vid HCK i Malmöhus län.

”Påverkan—Information—Förhandling”.

Detta material försöker lära deltagarna precis det titeln anger, att påverka beslutsfattarna, att informera om handikapprörelsens krav och att förhandla med myndigheter.

Beställes hos: Brevskolan,
Box 42053, 126 12 Stockholm,
tel. 08/744 25 00.

Ämneskod: 54200, 2:30.

Pris: Grundbok + studieledning 40:—

HANDIKAPPERSÄTTNING

Jag uppmanar ännu en gång alla Laryngektomerade som ännu inte

sökt handikappersättning, ta kontakt med din försäkringskassa och be om hjälp med att fylla i blanketten. Är Du opererad före du fyllt 65 år kan du begära handikappersättning.

HCK:s socialpolitiska råd har vid ett sammanträde tagit upp frågan om möjligheten till handikapp-

ersättning efter 65 år, frågan väcktes av (RNj) Njurskadades riksförbund.

Rådet ansåg det vara en angelägenhet som HCK skall ta upp när socialministrarna uppvaktas.

Jag tillönskar alla LARY-läsare en **GOD JUL** och **GOTT NYTT ÅR**
Elise Lindqvist

ETT LEENDE

Ett leende kostar inget
— men skapar så mycket
Det dör bort på ett ögonblick
men dess minne varar
ibland för evigt

Det kan inte köpas
lånas eller säljas
— ty sådant är leendet
att det inte är värt ett grand
om det ej skänks bort

Om du därför
brådskande eller jäktande möter
någon som är för trött
att ge dej ett leende
— skänk honom ett istället

Ty ingen behöver
ett leende så mycket som den
vilken själv
inte har något att ge...

Insänt av Birgit Blange

STUDIE PLANERINGS KONFERENS

RLE-ABF anordnade en konferens 17-19 okt. på Marieborgs folkhögskola, Norrköping. Nästan alla lokalför. hörsammade vår inbjudan. Deltagarna redogjorde för det gångna verksamhetsåret. Det framgick att cirkelverksamheten ökat, vilket är glädjande, men det bör framhållas att det är tack vare ett engagerande och enträget arbete.

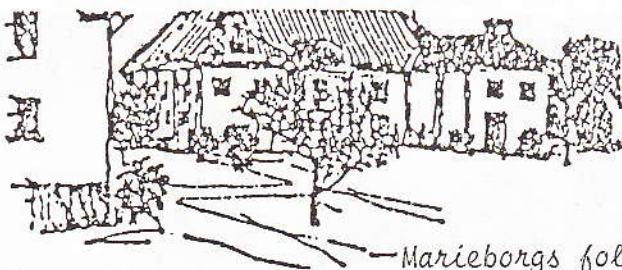
Alla deltagare enades om:

- Läsa ett gemensamt cirkelämne och därefter avslutning med en stor gemensam träff, t.ex. resa.
- Förbundet bör arbeta fram ett eget material tillsammans med ABF.
- Förbundets stadgar bör arbetas om och där inskriva studiorg., studieledarens roll.
- Sammanträffanden med logopedens årsmöte samt kuratorerna för att ge information.
- Mer samarbete över organisationsgränserna.
- Arbeta fram telefonjour.
- Cirkel i samband med möten.
- Förbättra medlemsvården- uppsökande verksamhet.
- Bättre handikappkunskap.

Kursdeltagarna fick ha många grupparbeten, där frågorna hade följande karaktär:

1. Hur förverkliga fyraårs målet?
2. Sitter studieorganisatören med i föreningsstyrelsen?
3. Har föreningarna alltid en punkt på dagordningen om studiverksamheten?

—Marieborgs folkhögskola

Deltagarna fick även i sina grupp-
arbeten arbeta fram en inbjudan
till en cirkel, hur man anordnar
ett studieupptaktsmöte och även
hur man tar en personlig kontakt
med någon medlem. Allt detta
videofilmades till deltagarnas stora
förtjusning.

Tack vare en härlig medhjälpare
från ABF, Jan-Åke Ekholm och

positivt inställda deltagare var kur-
sen en av de allra bästa jag varit
med om.

Både Jan-Åke och jag fick mycket
med oss hem i bagaget. Vår för-
hoppning är, att till hösten —87
skall samtliga lokalföreningar ställa
upp!

Elise Lindqvist

*Anna-Greta Sköld, Västmanland; Otto Josefsson, Skåne;
Mayne och Sven Eriksson samt Svea Östh, Uppland ser
ut att trivas på Marieborg.*

forts→

Flera bilder från studieplanerings-konferensen

En kaffetår smakar bra mellan varven tycker Harriet Pettersson, Närke; Astrid Österberg, Gästrikland och Karin Söderberg, Hälsingland.

Frits Lund och Solveig Hedenberg, Stockholm myser över kaffekopparna.

SAKER PÅ GÅNG...

APOTEKSBOLAGET

HCKs "Vård och Patientråd" anordnade en träff med Apoteksbolaget, apotekare Gunnar Eriksson, där vi diskuterade distribution av hjälpmedel genom apoteken. Eriksson hade av Apoteksbolaget (Barbro Westerholm) fått följande uppdrag:

"att avge förslag till åtgärder som kan vidtas av Apoteksbolaget i syfte att förbättra distributionen av handikaphjälpmedel".

Eriksson berättade att bakgrunden till utredningen var att man i debatten tycks sig märka att handikapprörelsen inte tyckte att distributionen av våra hjälpmedel fungerade så bra som den borde. Han menade då de hjälpmedel som brukar kallas ADL-hjälpmedel.

Gunnar Eriksson underströk att: — det rörde sig inte om att börja sälja "enklare hjälpmedel" för att dessa försvinner från hjälpmedelslistan, utan ren distribution av sådant man ordinerats och idag får hämta på vårdcentraler eller hjälpmedelscentraler..

Man var väl medveten om att någon kunskap för utprovning finns inte på apoteken utan ordinationen skall ske som idag.

Vi diskuterade också:

- hur skulle apoteken kunna hjälpa till att sprida kunskap om ut-

redningar/broschyrer som handikappinstitutet ger ut,

- hur förbättra apotekspersonalens kunskap om vad det innebär att leva med ett funktionshinder
- hur kan handikapprörelsen få inflytande i Apoteksbolagets rådgivande grupper om sortiment m.m.

Gunnar Eriksson skall nu lämna en rapport till Barbro Westerholm där man tar ställning till om man skall fortsätta utreda frågan.

SHR

Statens handikappråd inbjöd till en konferens om medicinskt handikappade inom hälso- och sjukvården 1 okt. —86.

Syftet med sammankomsten var att bl.a. uppmärksamma de problem, som medicinskt handikappade möter, inom hälso- och sjukvården och diskutera formerna för kontakter med hälso- och sjukvårdsenheten framledes.

Konferensen vände sig till medicinförbunden och socialdepartementets hälso- och sjukvårdsenhet.

Hälso och sjukvårdslagen (HSL) diskuterades genomgående och då främst § 8. Vi måste mer än vad som nu görs **agera** för att få Landstingen att fullfölja HSLs intentioner. Så kära vänner upp till kamp, läs HSL och ut och kämpa.

forts. sid 22

*God Jul
och
Gott Nytt År
önskar*

från Gävle-föreningen

*Karin Söderberg
Astrid och Erik Östberg
Ingvar Rundborg*

*Brita och Erik Larsson
Karin och Göte Olsson
Siv Baglien*

*Ingvar och Eira Hårdin
Övriga medlemmar*

från Göteborgs-föreningen

*Maj och Eric Hermansson
Gullvi och Gösta Jorhede
Maj-Britt och Åke Sterner
Ester och Samuel Goldberg*

*Elly och Sven Pettersson
Signe Jacobsson och Harry Olsson
Margit och Rune Svensson
Gösta och Anne-Gerd Feldt*

*Irène och Åke Johansson
Anna-Lisa och Gösta Kollberg
Märta och Arne Engman
Maj och Alf Johansson*

*Sigrid och Harald Ryfors
Ulla-Britb och Sven Johansson
Gunnar Johansson
Karin Alexandersson*

*Elsa Andreasson
Agnes Nilsson
Thure Svensson
Sona Berg*

*Maj-Britt Lundgren
Helge Hansson
Rosa Christensson
Ingrid Forss*

Astrid Rasmusson

från Halmstad-föreningen

Asta och Erik Svantesson

från Linköpings-föreningen

*Ann-Britt och Karl-Erik Eriksson
Nils och Birgit Björck
Rune och Edit Pettersson
Torsten och Karin Claesson
Bror och Aina Johnson*

*Sven-Olof Rönnblom och Iris Henningsson
Carl och Eva Aspling
Inga-Lill och Bengt Nilsson
Marianne och Gunnar Aurell
Helny Yblén*

*****

*****

från Lund-föreningen

Lilian och Torsten Boo

Gunvor och Holger Pelch

Britt, Nils och Maria Persson

Edit och Otto Josefsson

Martba och Hjalmar Nilsson

Anneli Persson

Personalen på öronkliniken i Lund

från Stockholms-föreningen

Rikard Pedersen

Karin och Oskar Norén

Ingegerd och Erik Larsson

Birgit Boström

Sven Petersson

Lilly Westberg

Axel Selander

Svea Meijer

Ecke och Lisbeth Olsson

Kjell Åkesson

Sture Karlström

Linnéa och Elof Bystedt

Lilly och Åke Amnelius

Cissi och John Söderholm

Karen Paulsen

Iris och Knut Andersson

Iris och Sven Svensson

Allan Blomqvist

John H Danielsson

Birgit Blange

Irma Brubn

Ale och Maria Fredriksson

Helga och Elsa Sundin

Ina Grubb

Birgit och Rolf Fischer

Irené Albertsson

Ingegerd och Curt Bengtsberg

Inez Nilsson

från Uppsala-föreningen

Alla medlemmar

från Västmanlands-föreningen

Alla medlemmar

från Örebro-föreningen

Anne-Marie och Bertil Lindström

Britta Nilsson

Harriet Pettersson

Alice och Arne Gustafsson

Ragnar Salberg

...forts.fr. sid 19

Birgit Wittorp socialdepartementet redogjorde för tandvårdsförsäkringen. Jag redogjorde för de skador som uppstår av den Laryngektomerades strålskador. Denna diskussion resulterade i att jag tagit kontakt med socialdepartementet tandvårdsenheten och framfört synpunkter på ett betänkande av 1978 års tandvårdsutredning, Reviderad tandvårds taxa 9 §.

Försäkringskassan betalar genom tandvårdsersättning hela arvudet, inberäknat kostnaden för tandtekniskt materiel, för tandvård som meddelas en försäkrad i följande fall.

d) Behandling till följd av muntorrhet på grund av strålbehandling.

När man läser vidare i ersättningsreglerna inklusive högkostnads-skydd -PATIENTGRUPPERNA - andra stycket:

"Patienter som fått strålbehandling av tumörer i hals- huvudregionen kan drabbas av xerostomi (torrhet i munnen). Detta leder till en svårbe-mästrad karriesutveckling. Behandlingen med avtagbara proteser måste om möjligt undvikas. Xerostomi kan nämligen göra det omöjligt att bära en avtagbar protes".

Då det gäller laryngektomerade är det konstaterat att strålbehandlingen ökar tandskadorna dramatiskt. Tandläkarorg. har påpekat de stora skadorna.

Riksförsäkringsverket (RFV) är medvetna om strålbehandlingens skadeverkningar.

Riksdagen har nu antagit ett beslut angående tandvårdsutredningens betänkande, vilket överlämnas till RFV för granskning och ev. kompletteringar. Jag kommer att ta kontakt med RFV och upplysa om strålskadornas konsekvenser.

SHR

Ett nära samarbete har påbörjats med SHR vilket jag med stor tillfredsställelse ser fram emot.

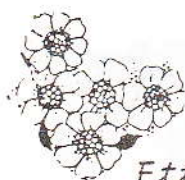
Vid vår första träff där Elof Bystedt och jag deltog, enades vi om hur värdefullt det vore med en kartläggning av hur många laryngektomerade som finns i Sverige. Förhoppningsvis kan den vara klar slutet -87, början -88.

Vi diskuterade även texttelefonen och dess viktiga betydelse. Kontakt kommer att tas med HI för att få in denna info i deras info-blad. Vi kommer även att tillskriva HI om Stom-Vent och begära att det införs på HIS-förbrukningslista.

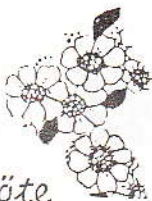
Uppsökande verksamhet var också en mycket viktig fråga, planer finns att söka medel för att få igång ett informationsprojekt.

Det nu påbörjade samarbetet med SHR, Cancerfonden, HI, Logopedier o.s.v. känns nu meningsfullt att fortsätta arbeta med för att förbättra levnadsvillkoren för de laryngektomerade i hela landet.

Elise Lindqvist

SOMMAR-MINNE

Ett soligt sommarminne från ett möte med Halmstads-föreningen. Bilden är tagen när vi alla var inbjudna till Bertil och Svea Andersson på deras sommarställe i Söndrum nära Halmstad.

Lena Håkansson

Stående fr.v: Gun Lindqvist, Lynn Måbrink, Inez Hansson, Peggy Måbrink, Olle Hansson, Bertil Andersson, Asta Svan-
tesson och Svea Andersson. Sittande fr.v: Frans Husberg
Vallentin Möller och Göran Husberg.

LITE LATTJO !

Ur "STILBLOMMOR OCH GRODOR" av signaturen Purre finns många goda skratt att hämta. Vad sägs om denna stilblomma av en mycket ung skribent med sitt eget charmfulla sätt att använda språket !

OM HUNDEN

Hunden är ett jur. Han har ett huve i ena endan som han skäller med och en svans i andra endan, som han vyftar med. Ibland är svansen avhöggen. Hunden har fyra ben, som slutar i ena endan med tassar och i andra endan med kräppen. Sålriga hundar äro stora som santbärnshundar åck såmliga äro små som måpsar.

En hund heter tacks och har sådana ben som på liktjistor. Han slepar magen på marken och förekaer mest i selskap med feta fröknar, som de leda i band.

När hunden har ett ben i munnen, själler han och bits. Sålriga hundar använda munkårj för att slippa bitas. Dom skall man ackta sig för, när dom är utan munkårj.

Hunden vexer i alla siviliserade lender och har hårkledd hud. Eskimåerna använda den till hest. I Sverige går den mest på gatorna och luktar på allting eller anvends som vaktare eller som jakthund eller till selskap i stället för katt eller kanarjefågel.

S:t Bernhardshundarna, skriver en annan ung man, äro mycket intelligenta. De ha räddat flera resandes liv genom att hålla brännvin i patienternas strupar.

VI SOM JULAR
UTAN STÄMBAND

PRESSSTOPP

Siv Baglien i film om LARYNG-KONSULENTENS VARDAG

En film om laryng-konsulentens vardag vardag har spelats in i slutet av november. Huvudrollsinnehavare är givetvis Siv Baglien, Sveriges enda landstingsanställda konsulent för laryngektomerade.

Siv hade förberett besök på de ställen hon normalt brukar besöka, såsom skolklasser, vårdskolor, en logoped och ett antal hembesök hos laryngektomerade. Deras bostadsorter hade stor spridning geografiskt sett. Från centrala Gävle hos Ivar i blomsteraffären och t.ex. upp till Nianfors några mil sydväst om Hudiksvall, där vi besökte Per.

I fem dagar, från tidig morron till sena kvällen jagade vi runt i Hälsinge- och Gästrik-skogarna. Packade upp och riggade stativ med kameror, lampor och ljudanläggningar. Spelade in den avsedda filmstumpen. Blev bjudna på kaffe. Packade ner alltsammans igen och for vidare till nästa mål. Vi blev också inbjudna till en gymnastiktimme med ett 20-tal deltagare. Gymnastik är ju Sivs stora hobby, och hon har en lång följd av år verkat som ledare.

Det var en jobbig men mycket intressant vecka, och jag tycker att vi lyckades få med allt väsentligt som förekommer i laryng-konsulentens verksamhet. Resultatet får ni se förhoppningsvis nångång kring månadsskiftet mars-april.

ETT VARMT TACK TILL ER, SOM STÄLLDE UPP DENNA VECKA!

Elof Bystedt

LINKÖPING

RLE-Linköpingsföreningens rehabiliteringsdagar, 3-5 okt på Fredensborg, samlade 22 deltagare.

Fredag

Vi samlades på Fredensborg lagom till eftermiddagskaffet, där Edit Pettersson, som representant för kommittén, hälsade välkommen och vände sig särskilt till de nya medlemmarna med en förhoppning att dom skulle trivas hos oss.

Efter kaffet, när alla hade installerat sig på sina rum, använde vi tiden fram till middagen till att bese herrgården med omgivning och till att bekanta oss med varann.

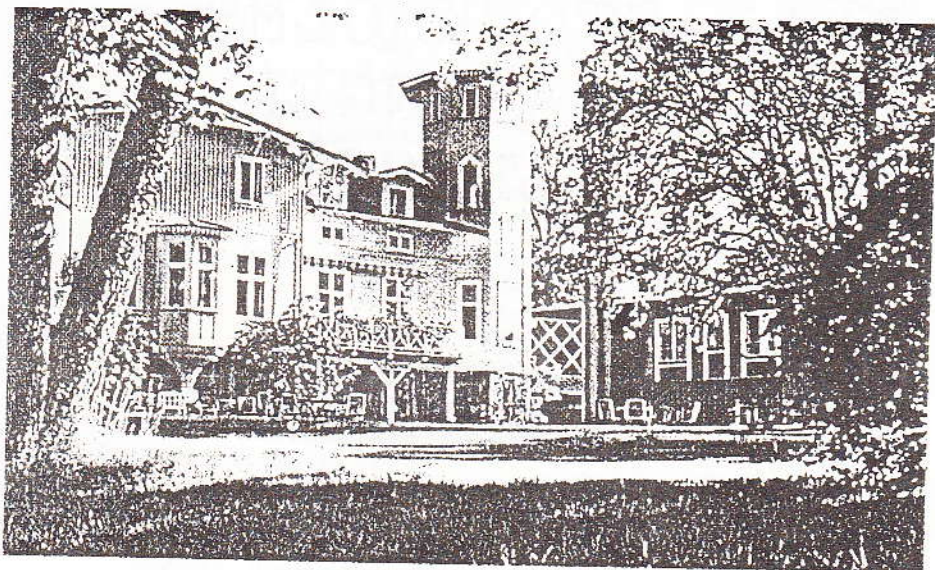
När vi ätit middag, samlades vi i konferensrummet, för att gå igenom arbetsordningen för kursen samt med olika aktiviteter i trivsam samvaro tills det var tid att säga godnatt.

Lördag

Frukost klockan åtta. Därefter en stunds uppmjukningsrörelser och en "tipsrunda", som anordnats i den vackra naturen invid herrgården, fram till lunch.

På eftermiddagen kom logoped Christina Danbolt, Linköping och tog över med talträning. Nils Björk tackade Christina för god hjälp och överlämnade en liten minnesgåva. Fram till middag fick vi tid på oss att redovisa resultaten från förmiddagens tipsrunda.

På kvällen kom artister från ABF och underhöll oss i nära en timme med sång och dragspelsmusik. Mycket bra! Dagen avslutades med kvällskaffe under trivsam samvaro.

FREDENSBORGS HERRGÅRD ligger i nordöstra Småland, ungefär en mil söder om Vimmerby.

Söndag

Sedvanlig frukost och uppmjukning. Därefter pratade vår ordförande Ann-Britt Eriksson om föreningen och dess syfte, särskilt riktat till de medlemmar som var med för första gången. Hon talade bland annat om hur viktigt det är med information om vårt handikapp, inte minst till sjukhuspersonal, taxi- och ambulansförare, polis m.fl. servicegrupper.

Marianne, en av våra medlemmar, tyckte att det vore bra om det funnes någon form av bricka, att bära runt halsen med uppgifter som komplement till vårt plastkort, som kanske inte alltid är så lätt att hitta.

Det bestämdes också, att vår gula folder skall läggas ut på så många offentliga platser som möjligt.

Tyvär måste också den här kursen ha ett slut. Vid avslutningen ställdes en fråga till deltagarna om dom kunde tänka sej en liknande kurs nästa år. Svaret blev ett enhälligt JA! och det beslöts att en förfrågan skulle göras om det fanns möjlighet att anordna en sådan i maj-juni 1987.

Så var trivseldagarna till ända! Vi tackade varann för den trevliga samvaron och önskade lycklig hemresa.

Rune Pettersson

STOCKHOLMS LARYNGER TILL SJÖSS

En söndagskväll brukar vara en loj och lättjefull kväll när inte så mycket händer... Men så var det inte den här gången, för att den här söndagskvällen var speciell... Vi skulle ut på äventyr!

För visst kan det kännas lite äventyrligt för en landkrabba att ge sig ut på sjön, när väderleksrapporten talar om vindar av stormstyrka.

Men dessa farhågor fann man ganska snart vara betydligt överdrivna, när man kom ombord i båten Sally Viking, en av dessa flytande hotellkolosser, som inte låter sig nämvärt påverkas av östersjövägorna.

Hytterna var komfortabla, och vi kopplade av där en stund, innan vi slog oss ner vid våra reserverade platser i matsalen. Under färden ut genom den uppländska skärgården avnjöt vi så utvalda delar av det enorma, välsmakande smörgåsbordet.

Efter den myckna maten infann sig en viss dåsigheit. En del av oss strosade omkring i sällskapsut-

Laurits Jakobsen , Oskar Lundgren och Karen Paulsen får en pratstund före maten.

rymmena, några drog sig tillbaka för att vila på maten. Möjlighet fanns också för den hågade att ta en svängom på dansgolvet.

Vi hade nu kommit ut i öppen sjö på Ålands hav och båten rullade faktiskt ganska kraftigt, trots sin storlek. Fast läsaren får inte ta det allt för bokstavligt när vi säger, att det så småningom blivit tid att krypa till kojs . . . Men inte var det så lätt att sova, när bädden for av och an hela tiden, och man dessutom såg fram emot morgondagens besök i Åbo, dit vi var på väg.

På måndagsmorgonen blev vi purrade ganska tidigt och styrkta med en s.k. sjöfrukost innan den beställda

bussen kom för rundturen till Åbos sevärdheter. Turen varade två och en halv timma.

Åbo, som på finska kallas Turku, är Finlands äldsta stad och räknar 1229 som sitt grundläggningsår. Åbo var fram till 1812 landets huvudstad och är i dag, med sina ca 170 tusen invånare, den tredje i storlek bland Finlands städer.

Det man minns bäst av alla sevärdheter är väl den magnifika domkyrkan med sina 700-åriga anor och med en speciell anknytning till Sverige genom att en av våra drottningar Karin Mänsdotter, ligger begravd där. Åbodomens är också känd för sina många konstföremål, varav en del från 13-hundratalet.

Den mäktiga domkyrkan har 700-åriga anor. Där finns också Karin Månsdotters (Erik XIV:s gemål) grav.

Ett konferensrum stod till vårt förfogande, där vi samlades för överläggningar. Här ser vi från vänster: Frits Lund, Solveig Hedenberg, Rikard Pedersen och Iris Svensson.

Att humöret var i topp visar här: Helge Sundin, Irma Bruhn, Svea Meijer och Elsa Sundin.

Vi avslutade rundturen med ett besök på Stora Torget med sin myllrande, brokiga torghandel.

Efter lunch på stan gick vi ombord igen och ägnade eftermiddagen och en del av kvällen åt samtal kring kommande verksamhet i det konferensrum, som vi hade till förfogande. Bland annat diskuterade vi ett be-

sök i Uppsala domkyrka, som vi kommer att arrangera 30 nov.

Framåt niotiden var det kvällsmat och senare drog vi oss till baren, där vi dansade och gladdes åt att få umgås med varann, allt medan Sally Viking nu stävade mot Stockholm igen.

Och efter ännu en sjörullad natt kunde vi småningom skiljas i Stockholm tackande arrangörerna och varandra för en synnerligen lyckad resa.

*VI SOM TALAR
UTAN STÅMBAND*

*Rikard Pedersen
och Elsa Sundin berättade
Rolf skrev.*

RESA MED TALKURS

Göteborgs-föreningens sedvanliga talkurs var denna gång förlagt till Fredrikshamn Danmark, under tiden 5-7 nov. Antalet deltagare var 33 varav 17 laryngektomerade.

Onsdagen den 5 november samlades deltagarna i Masthuggsterminalen för utresa med Stena Lines fartyg STENA NORDICA med avgång 13.00.

När båten kastat loss från kajen samlades vi i matsalen för gemensam lunch. Efter tre och en halv timmas underbar sjöresa var vi framme i Fredrikshamn. På grund av att flera konferenser pågick där, var vi tvingade att bo på två hotell, som dock låg i närheten av varandra. Vi tog våra rum i besittning för att efter vila och avkoppling samlas åter klockan sju på kvällen till gemensamt samkväm på hotellet. Deltagarna bjöds på kex med ost och ett glas fruktvin.

På torsdan efter frukost samlades vi laryngektomerade i hotellets konferensrum till talkursövning. En information om övningen framfördes av Eric Hermansson, som samtidigt demonstrerade Stom-Vent, varefter deltagarna indelades i grupper. Talövningarna började med träning av både Servox- och matstrupstal. Servox-apparaterna justerades. Med bandspelares hjälp kunde varje deltagare få höra sin egen röst och eventuella fel genomgicks. Talkursen pågick hela dagen. Våra övriga resedeltagare var fria och kunde promenera på stan allt efter egen önskan.

Klockan sju på kvällen samlades vi alla till gemensam middag med god mat och trevliga förhållanden. Efter matentog vår hedersmedlem Harald Ryfors till orda och sade så här: "Eftersom jag idag fått vara med om en trevlig talkurs och fått träna upp mitt eget tal, är jag nu mogen att tacka för en härlig middag i angenämt sällskap. Till styrelsen vill jag framföra ett varmt tack för ett mycket fint upplagt reseprogram". Eric Hermansson tackade för det fina betyget och önskade fler talkurser med lika fin samvaro.

Fr.v: Rosa Christensson, Eric och Maj Hermansson, Harald Ryfors, Sonja Berg och Astrid Rasmusson.

Gösta och Gullvi Jorbede, Åke och Maj-Britt Sterner.

Fredan började som vanligt med frukost, varefter det var fritt för alla fram till halv tolv, då vi samlades för hemresa med STENA JUTLANDIA. Hemresan var otroligt fin, och efter ungefär tre och en halv timma var vi åter i Göteborg. På Göteborgs-föreningens program återstår så Jul-fest den 5:te och julbordsresa den 10 december.

HÄLSNINGAR

Sven

VI SOM TALAR
UTAN STÄMBAND

DET VAR NÅGOT SOM INTE STÄMDE RIKTIGT...

Prästen: Hur lyder fjärde budet ?

Konfirmanden: Du skall hedra din fader och.....

Prästen: Fader och.. fortsätt !

Konfirmanden: Det finns ingen fortsättning, för morsan har stuckit med en symaskinsagent...

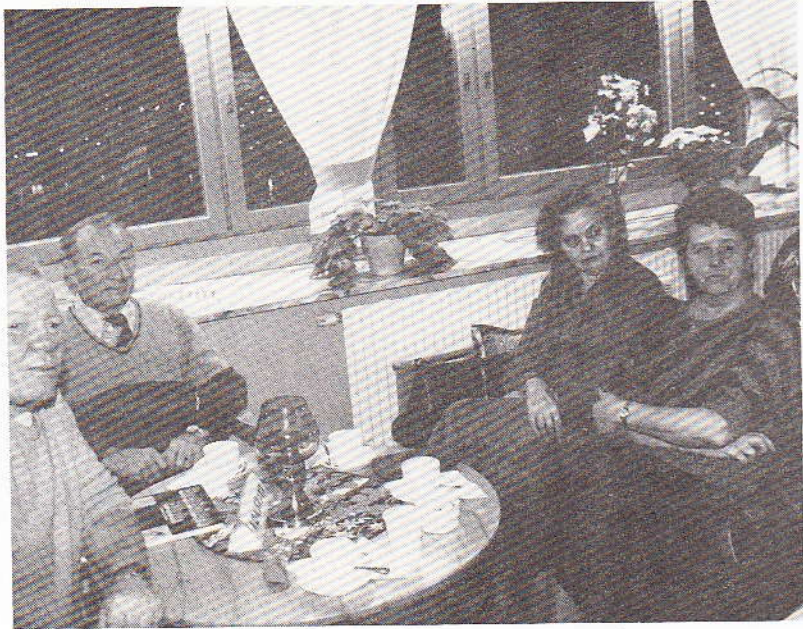

STOCKHOLMS BILDER

Stockholms-laryngernas novembermöte toppades av en bokauktion. Varje deltagare skänkte en eller flera böcker, som sedan ropades ut. Sammanlagt ca 75 volymer av varierande storlek och innehåll bytte ägare och gav omkring sju hundra kronor i tillskott för Lucia-firandet. Elsa Sundin skötte klubban med verklig bravur.

Elsa Sundin sköter klubban som en boren auktionist. Rikard Pedersen, ordförande i Stockholms-föreningen, myser åt klrret i Lucia-kassan.

Kjell Åkesson, Ale och Maria Fredriksson samt Lisbeth Olsson. Kjell ropade in en hel trave spännande läsning.

Axel Selander och Birgit Blange kommenterar ett bud. Ina Grubb och Sture Karlström avvaktar.

Sven Petersson, Allan Blomqvist, Gunnar Albinsson, John Danielsson, Lilly Westberg och, (bakom henne) Erik Larsson väntar på nya utrop.

Oskar Norén, Inez Nilsson, Knut Andersson, Rolf Fischer, Iris Andersson och Margit Eriksson myser i den trivsamma atmosfären.

DET ÄR VI SOM ÄR HCK

- Afasi = Afasiförbundet i Sverige
- DHB = Riksförbundet för döva och hörselskadade barn
- FBIS = Föreningen för blödarsjuka i Sverige
- FPB = Föreningen för Psykotiska Barn
- FSDB = Föreningen Sveriges Dövblinda
- FUB = Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna
- HfR = Hörselfrämjandets riksförbund
- ILCO = Svenskt förbund för ileo-, colo- och urostomiopererade
- NHR = Neurologiskt Handikappades Riksförbund
- Pso = Svenska Psoriasisförbundet
- RBU = Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar
- RfCF = Riksföreningen för cystisk fibros
- RHL = Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka
- RLE = Riksförbundet för laryngektomerade
- RmA = Riksförbundet mot Astma – Allergi
- RMR = Riksförbundet mot reumatism
- RMT = Riksförbundet för Mag- och Tarmsjuka
- RNj = Riksförbundet för njursjuka
- RSMH = Riksförbundet för social och mental hälsa
- RTP = Riksförbundet för trafik- och polioskadade
- SCF = Svenska Celiakiförbundet
- SD = Svenska Diabetesförbundet
- SDR = Sveriges dövas riksförbund
- SEF = Svenska epilepsiförbundet
- SRF = Synskadades Riksförbund

**25 HANDIKAPPFÖRBUND
MED 335.000 MEDLEMMAR
I SAMVERKAN FÖR JÄMLIKHET**

BLI MEDLEM! STÖD VÅRT ARBETE!

Du som vill veta mer om RLE eller vill bli medlem kan ta kontakt med vårt kansli eller med närmaste förening. Vem som vill kan bli medlem.

Du kan också stödja oss genom en årsprenumeration på LARY. Den kostar 50.- som betalas på postgiro 85 17 54-2. Skriv "Pren. LARY" på talongen.

RLEs KANSLI Box 360 33, 100 71 Stockholm. Besöksadress: Reimersholmshg. 7.
Tel. 08/68 49 30, 58 58 07, 58 58 09,
månd.-fred. 08-12.00 13.00-15.00.
Övriga tider autom. telefonsvarare Postgiro: 85 17 54-2.
Kanslichef: Elise Lindqvist.

FÖRBUNDETS KONTAKTER:

Förbundsordförande: Bertil Lindström, Ekeberg,
716 00 Fjugesta tel. 019/914 40
Förbudssekr.: Elof Bystedt, Tors väg 6
140 20 Norsborg tel. 0753/717 88

LOKALFÖRENINGARNAS KONTAKTER

Gävle: Siv Baglien, Industrivägen 5,
820 20 Ljusne tel. 0270/686 32
Göteborg: Eric Hermansson, Gitarrgatan 1,
421 41 Västra Frölunda tel. 031/47 87 63
Halmstad: Bertil Andersson, Strandgatan 24,
302 46 Halmstad tel. 035/12 28 13
Linköping: Ann-Britt Eriksson, Fogdevägen 3
612 00 Finspång tel. 0122/146 53
Lund: Torsten Boo, Långarödsvägen 78 B,
263 00 Höganäs tel. 042/426 23
Stockholm: Rikard Pedersen, Pastellvägen 30,
122 30 Enskede tel. 08/49 42 42
Uppsala: Sven Eriksson, Ekbacken, Löt,
740 11 Lännaholm tel. 0174/220 84
Västerås: Anna Greta Sköld, Styrmansgatan 17,
731 41 Köping tel. 0221/120 69
Växjö: Disa Gustafsson, Villagatan 4,
340 36 Moheda tel. 0472/704 12
Örebro: Bertil Lindström, Ekeberg,
716 10 Fjugesta tel. 019/914 40

POSTTIDNING

RIE

